

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta (HE 36/2017 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Sivistysvaliokunta (SiVM 6/2017 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että Kansaneläkelaitoksen toiminnassa varmistetaan, että opiskelijoilla on saatavissa henkilökohtaisesti tarvitsemansa asiantunteva opintotukineuvonta riittävän helposti ja ilman ylimääräisiä kuluja. Kansaneläkelaitoksen toiminnassa on varauduttava nykyisen opintotukilautakuntajärjestelmän vaatimaan työmäärään ja asiantunte-
mukseen.

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan opintotukilain (65/1994) 9, 9 a ja 41 c §,
sellaisina kuin ne ovat, 9 § laissa 345/2004, 9 a § laeissa 345/2004 ja 1078/2012 sekä 41 c §
laeissa 408/2005 ja 1243/2013, ja
muutetaan 8 §, 23 §:n 1 momentti, 24 ja 25 a §, 29 §:n 2 momentti, 30 §:n 1 ja 2 momentti,
30 b ja 30 c §, 31 §:n 1—3 ja 5 momentti, 31 a §:n 1 momentti sekä 41 ja 41 b §,
sellaisina kuin niistä ovat 23 §:n 1 momentti laissa 792/2007, 24 § laissa 1243/2013, 25 a §
laeissa 457/1997, 41/2000, 1427/2001, 792/2007, 706/2008 ja 297/2012, 29 §:n 2 momentti ja
30 §:n 1 ja 2 momentti laissa 341/1997, 30 b § ja 31 §:n 1 ja 2 momentti laissa 675/2011, 30 c §

Eduskunnan vastaus EV 77/2017 vp

laissa 1402/2015, 31 §:n 3 ja 5 momentti laissa 1080/2006, 31 a §:n 1 momentti laissa 1322/2003, 41 § laissa 691/2002 ja 41 b § laeissa 691/2002 ja 408/2005, seuraavasti:

8 §

Toimeenpano

Opintotukitoiminnan yleinen johto, ohjaus ja kehittäminen kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Tämän lain mukaiset toimeenpanotehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Opintotukea koskevan ratkaisun tekee ja päätöksen antaa Kansaneläkelaitos.

Oppilaitoksen tehtävänä on:

- 1) antaa yleisneuvontaa opintotukiasioissa;
- 2) antaa oma-aloitteisesti taikka Kansaneläkelaitoksen tai opiskelijan pyynnöstä opintotukiasioiden käsittelyssä tarvittavia tietoja;
- 3) vastaanottaa oppilaitoksessa opiskelevan opintotukihakemus, merkitä hakemukseen asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot ja toimittaa hakemus Kansaneläkelaitokselle; sekä
- 4) valvoa osaltaan, että opintotuen saantiin on edellytykset ja ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle, jos opintotuen keskeyttämiseen tai lakkauttamiseen on aihetta.

23 §

Opintotuen hakeminen ja myöntäminen

Opintotukea haetaan Kansaneläkelaitokselta. Hakemuksen voi jättää Kansaneläkelaitoksen toimistoon tai asianomaiseen oppilaitokseen Kansaneläkelaitokselle toimitettavaksi. Ulkomailla opiskelevan tulee kuitenkin toimittaa hakemus Kansaneläkelaitokselle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakumenettelystä.

— — — — —

24 §

Opintotuen maksaminen

Opintoraha ja asumislisä maksetaan kuukausittain opintotuen hakijan ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille. Maksupäivästä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Yksittäinen tukierä voidaan kuitenkin maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos tuen hakija tai saaja esittää Kansaneläkelaitoksen hyväksymän erityisen syyn.

25 a §

Opintotuen tarkistaminen ilman hakemusta

Opintotuki tarkistetaan tai lakkautetaan ilman hakemusta kalenterivuositain vuoden alussa verotuksen valmistumisen jälkeen vanhempien verotustietojen perusteella. Tarkistusta ei kuiten-

Eduskunnan vastaus EV 77/2017 vp

kaan tehdä, jos opintotuki on edeltävän syyslukukauden aikana tarkistettu vanhempien taloudellisessa tilanteessa tapahtuneen olennaisen muutoksen johdosta.

Opintotuki voidaan tarkistaa oppilaitoksen ilmoittaman lukuvuoden keston muutoksen perusteella ilman hakemusta.

Opintotuki voidaan lakkauttaa opiskelijaa kuulematta, kun oppilaitos ilmoittaa opiskelijan valmistumisesta tai opiskelun keskeyttämisestä. Opiskelun keskeyttämisen perusteella opintotuki voidaan lakkauttaa opiskelijaa kuulematta kuitenkin vain, jos oppilaitoksen antama tieto perustuu opiskelijan omaan ilmoitukseen.

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alemmaa että ylempää korkeakoulututkintoa ja opintotuki on myönnetty alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen, opintotuki voidaan tarkistaa ja myöntää ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen ilman hakemusta, kun korkeakoulu ilmoittaa alemman korkeakoulututkinnon suorittamisesta.

29 §

Muutoksenhaku

Valituskirjelmä on toimitettava Kansaneläkelaitokselle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon.

30 §

Itseoikaisu

Jos Kansaneläkelaitos hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 29 §:ssä säädetään.

Jos Kansaneläkelaitos ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 1 momentissa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Kansaneläkelaitos voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, on väliaikaisesta päätöksestä ilmoitettava sille viipymättä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

30 b §

Asian uudelleen ratkaiseminen muun etuuden myöntämisen johdosta

Jos opintotuen saajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty 6 §:ssä tarkoitettu opintotuen myöntämisen estävä etuus, Kansaneläkelaitos voi ilman päätöksen poistamista tai asianomaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen.

Eduskunnan vastaus EV 77/2017 vp

30 c §

Asian uudelleen ratkaiseminen, kun opintoja ei ole aloitettu

Jos opiskelija ei ole lainkaan aloittanut opintojaan oppilaitoksessa, Kansaneläkelaitos voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista opintotukea koskevan asian uudelleen.

31 §

Päätöksen poistaminen

Jos tässä laissa tarkoitettua etuutta koskeva Kansaneläkelaitoksen antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lainvastainen, opintotuen muutoksenhakulautakunta voi asianosaisen tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen muilta kuin myönnettyä opintolainan valtiontakausta koskevilta osin ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista. Muutoksenhakulautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Jos opintotuen muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusosoikeuden antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai se on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosoikeus voi asianosaisen tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen muilta kuin myönnettyä opintolainan valtiontakausta koskevilta osin ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Vakuutusosoikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista.

Jos Kansaneläkelaitos tekee päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen, se voi väliaikaisella päätöksellä keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen vaatimuksensa mukaisena siihen asti kunnes asia on uudelleen ratkaistu.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös opintotuen muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 29 §:ssä säädetään.

31 a §

Asiavirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen vääriin lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Eduskunnan vastaus EV 77/2017 vp

41 §

Opiskelijan ilmoitusvelvollisuus

Opintotukea hakiessaan opiskelijan tulee ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle opintotuen myöntämiseksi tarvittavat tiedot. Opintotukea saavan opiskelijan tulee ilmoittaa opintojen päättymisestä tai keskeytymisestä, oppilaitoksen vaihtumisesta, asumisolosuhteiden muutoksista sekä lisäksi muista opintotukietuuteen vaikuttavista muutoksista.

41 b §

Tietojensaantioikeus

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta opintotuen täytäntöönpanoa varten:

1) Opetushallitukselta ja oppilaitoksilta opiskelijavalinnoissa hyväksytyksi tulleiden sekä Opetushallitukselta opiskelupaikan vastaanottaneiden henkilöiden tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä oppilaitosta ja opintoja koskevat tiedot;

2) kunnan, säätiön tai yleishyödyllisen yhteisön ylläpitämiltä opiskelija-asuntoloilta asuntoloiden ylläpitäjien kanssa erillisessä sopimuksessa sovittavalla tavalla opiskelija-asunnoissa asuvien tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä vuokra- ja asumisaikatiedot;

3) oppilaitokselta tai Opetushallituksen taikka opetus- ja kulttuuriministeriön tietovarannosta opiskelijoiden tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä opiskelijan opintoja ja opintojen seurantaa koskevat tiedot;

4) rahalaitoksilta lainansaajittain yksilöidyt tiedot nostettujen, valtion takaamien opintolainojen määrästä, opintolainojen lyhennyksistä ja koroista siten kuin Kansaneläkelaitos määrää;

5) apurahan myöntäjältä tai maksajalta tiedot myönnettyistä apurahoista;

6) rangaistuslaitoksilta tiedot vankeuslain (767/2005) mukaisen rangaistuksen alkamisesta ja päättymisestä;

7) verohallinnolta opintolainavähennystä koskevien tehtävien hoitamista varten tarpeelliset tunnistamistiedot ja opintolainavähennyksen käyttämistä koskevat tiedot niistä verovelvollisista, jotka ovat verotuksessa vähentäneet tuloverolain 127 d §:ssä tarkoitetun opintolainavähennyksen enimmäismäärän.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Eduskunnan vastaus EV 77/2017 vp

Helsingissä 26.6.2017

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri